II.

Dom

over Christence Kruchow for Troldom, 1621.

I Henseende til denne Dom, som Ord til andet er indført i Herredags Dombogen udi Cancellie-Archiver, maae vi anmærke, først at Christence Arels Datter, som den er fældet over, var af den adelige Slægt Kruchow, en

Datter

II.

Dom

over Christence Kruchow for Troldom, 1621.

I Henseende til denne Dom, som Ord til andet er indført i Herredags Dombogen udi Cancellie-Archiver, maae vi anmærke, først at Christence Arels Datter, som den er fældet over, var af den adelige Slægt Kruchow, en

Datter

Datter af Axel Nielsen Kruchow og Anne Mogens Datter Bielke, den samme som tilligemed sin Syster Anna Kruchow Aar 1615 den 24 Junii skienkede 200 enkelte Daler til den latinske Skole i Aalborg, hvoraf Renten skulle anvendes til en fattig Persons Studering, som der havde gaaet i Skole og at hun, efterat have efter Dommen udstaaet sin Straf, er bleven begraven i Synderholms Kirke ved Restrup i Jylland. For det andet, at det Legatum ved Kiøbenhavns Universitet under Navn af decollatæ virginis, hvorom Hoffmann i sin Samling af Fundatzer Tom. 1. pag. 141. melder, at der ved Univetsitetet ingen anden Efterretning haves end denne: Anno 1623 haver ærlig og Velbyrdig Mand Otto Scheel ladet Rectori Academiæ Dr. Brochmanno levere en Capital paa 500 Rd. Species, som skulle være et Legatum nobilis virginis supplicio affectæ, hvoraf fattige Studentere herefter skulle nyde Renten, rimeligen er stiftet af hendes efterladte Midler, thi baade stemmer Aarstallet temmelig nær overeens, da den Tid imellem Dommens Afsigelse og Pengenes Indlevering kunde let medgaae for at bringe hendes Efterladenskab i Orden, og Otto Scheel, som har indleveret Capitalen, er just den samme, der som Actor efter Kongelig Befaling førte Sagen mod hende paa Herredagen, hvor denne Dom er afsagt.

Wii Christian: &c. Giøre alle witterligt for oß wor sickett oß Elschl. Otte Scheell, thill Hammelmoße, wor Mand tienner och befallingsmand, wdi Dueholmbs Closter, som epter wor Naadigste befallingh, med wor steffningh, for oß haffde indsteffnid, Jomfrue Christendtze Axels dather Kruckow, med sinn Laugwerge, och hinde beschyldhe, och tiltalde, for attschillige spogerii, hun schall werre med omgangenn, och først i Rette lagde et Thingsuinde, aff Sallingherridtz tingh dend 12 Octobris Anno 1596. wdgiffuid indeholdendis, att Duse Lauridsis haffuer werrit enn schrefftelig bekiendelse forreleſt, som hun dend 6. Augusti da tilforne wnod och wpint, schall haffue giort paa Nackebolle wdi gottfolckis paahorrelße, bemellendis, dett Frue Anne Bilde haffuer tilspurt hinde, huem de wore der haffde saa forgiort hinde, da sagde hun dett wor Jomfrue Christendtze Axels dather, som wor der paa Nackebolle, hoß S: Frue Birgitta, och hun, Gunder Kielderſuendtz, Jehanne Knudtz Dater som haffuer Peder Greffue i Aastrup, och Jehanne Kousiis ibid., och att de haffde enn lidenn Dreng hoß dennom samme tid som wor Dieffuelenn, och att hun Jomfrue Christendtze, och Gunder med deres Drengh Dieffuelenn molthe hindis brude sengh, med et Baand, om fredagenn neſt for hindis brollup, och att forne. Jomfru Christendtze beholtt dett

hoß

hoß sig, och sidenn sende samme Baand med Jehanne Knudtz Dather som dend tid tienthe paa Nackebolle for Broggerpige, till Gunder Kiellersuendtz, och att Frue Anne schulle forgioris dermed, och der Eyler och Frue Anne wor wdi Sallen, och schulle weiges tilsammen sloge de knude paa samme Baand, och Jomfrue Christendtze gaff hinde brunt Klæde till enn Lue brunt Klæde till enn troye, Floyell som haffde werrit wnder enn andenn troye till att bremme dend ny medt, och lerritt till ett halßklæde, och att Jomfru Christendtze gaff hinde dett, for hun icke schulle robe hinde for nogenn andenn, gaff och Jehanne Koustis brunt Klæde till enn Lue, for hun schulle werre med dennom att forgiore forne. Frue Anne om hun kunde komme i houff att Jomfru Christendtze Axels Dather, om Torsdagenn nest epter hindis Brollup bar hinde ett Kouschenn fuld aff Faaremelck, huor till Frue Anne haffuer Suarett, att hun kom dett gandsche well i houff, att Jomfrue Christendtze bar hinde samme melck, och bad well mogett gierne hun wille æde deraff for hindis schyld, epterdi hun haffde sielff weld dend, da sagde Duse, att Jomfru Christendtze haffde tagett enn stoer æderkop, i Frue Annes Natt Brudesengh och kommenn i Melckenn, och dend slide deris dreng dieffuelenn dennom, och der Frue Anne wille gaa fra Dußе, sagde Dußе till hinde, Kiere Frue wille i wist sige Jomfrue Christendtze Axels Dather, Jeg haffuer sagt och bekient, hun haffuer forgiort Eder, dernest haffuer ydermere bekient, att dett sengeklæde, som wor paa Frue Annes Brudesengh och wor weffuid aff smaae giornn, dett bytte Jomfrue Christendtze Axels Dater till sig, for ett andett klæde, och dett bleff sidenn borrett op till Aastrup, och ald huis som hun haffde bekient om Jomfrue Christendtze, wor wdi Gudtz Sandhed, och icke hun haffde liugett hinde paa, sammeledis ochsaa bekiende dett hun sielff haffde enn drengh, som heder Black Skinnebeen, och det wor Dieffuelenn, och att Jomfru Christendtze haffde ochsaa enn Drengh wor Dieffuelenn wed naffn Jeronimus och att Jomfrue Christendtze bar ett Woxbarnn wnder sin hoyre Arm i fyrgetiuffue Wgger och samme Barnn waar hart saa langt som enn halff arm och der de dett nedersette, sagde de, nu sette wi ald Frue Annes Lycke och welfert neder, Haffuer och bekient dett Jomfru Christendtze offret paa hoye Althar i Aastrup kircke med Woxbarnett, och Duse bar sielff barnett, och da sagde Duse till hinde, Nu gior wi dend Synd och gierningh, oss kand aldrig forladis, och wi kommer till att fortryde, och sagde Jomfru Christendtze, att hun aldrigh torde tage sig sligt till, eller snacke saadanne ord, det kom hinde till at suare och icke Duse. Disligeste

bekiende

bekiende att hindis Dreng haffuer thuinde gange werrit hoeß Jomfru Christendtze, och Jomfru Christendtze haffuer och tuinde gange hafft sinn Dreng hoß hinde igienn som wor Dieffuelenn, och dett Worbarnn som wor giort, giorde hun Sielff, och Jomfrue Christendtze fick hinde enn Wox Stabell dertill, och wor Sielff personlig hoeß, der dett bleff giort, och samme barnn bleff kallett Anne epter Frue Anne Bilde, och altt huis Forgiorrelse Fru Anne haffuer werrett giort, dett haffuer Jomfru Christendtze althid med werrett, och derhoß begierett, att Gud wille straffe baade hinde och Jomfru Christendtze, for de fembtenn wskyldige bornn, de haffuer tagett aff dage, och werret Aarsag till att ombringe, som samme schrefftelig Bekiendelse forne. Ouse Lauridsis, i meenninge Thingmendtz neruerrelse och paahorrelse friuilligenn haffuer bekrefftigett. Derneſt ett andett Tingswinde aff forne. Thingh och Dag wdgiffuett formellendis eblantt andett, dett forne. Ouße Lauridsis haffuer mundtlig sagt der indenn tinge, att forne. Jomfru Christendtze gaff hinde troyeklede, Lueklede, halsklede och forreklede for hun schulle werre med att forgiorre forne. Frue Anne Bilde, haffuer ogsaa sagt att hindis Affgud hed Blackskinnebeen, och Jomfrue Christendtzis hed Jeronimus, och att hun aldrigh haffde kommid i dend forfaringh och wlycke, och giort dend gierning emod forne. Frue Anne, haffde Jomfrue Christendtze icke werrit, dett wille hun tage paa sinn Siell Sallighed och doe paa. Nock enn andenn bekiendelse enn wed naffnn Jehanne Jensis paa Nackebolle, dend 18. Martii 97. giortt och bekiendt haffuer wdi Dannemendtz neruerrelse, forst att hun haffuer giffuid sig fandenn wdi magt och wold, till sinn Apostell Allebast, for hand schulle tienne hinde, Disligeste at Jomfrue Christendtze Arels Dater, dend Dieffuel, saa faa hun skam, hun haffuer kommett hinde till slig oende Throldombs gierninger, som hun med haffuer werrit att begaa, och sagde Jehanne Jensis sig thow gange att haffue werrit paa Blocksbiergh, och der icke lenger att haffue toffuld end en timme, Och sagde Jomfrue Christendtze wor med hinde, och de andre sinne Staldbrodre, och de haffde enn Spellemand med dennom samme tid, och haffde tow och tow huer andre wed handenn och dandsid paa samme biergh, om Nattenn, och Dieffuelen hente dennom Winn noch, bekiende hun att hun reed baade henn och hiemb paa sinn Drengh Allebast, och wor icke wdenn enn stund paa Weigenn, och sagde, der de gick i dandzenn da fald der 3. eller 4. aff dennom omkring, da sagde hun till de andre Troldquinder, Nu bliffuer wi

wist robtt och obbenbarett. Noch bekiende hun att Jomfrue Christendtze, Duse och hun Sielff Jehanne Jensis, satte 3. kors neder wnder Fru Anne Bildis Seng wdi Jordenn wed Foderne, och samme tid stood Sengenn wdi Frue Annis Smockekammer, och samme tre kors wor giort aff Staall, och de bleff satt i dend Meenningh att Frue Anne icke schulle trifuis, och wor der quinds haar hoes, dißligeste aff Jomfrue Christendtzis haar, Dusis, Jehanne Qhuastis, Gunder Kielderſuendtz och aff hindes egne haar iblandt, och samme Kors och haar wor suobtt wdi papier och enn sort traad wdenn omkringh, och loed Jomfrue Christendz Axels dater giore dennom hos Tommes Smedt som tiente der paa gaardenn. Bekiende hun, att hun haffuer kund samme trolddom sidenn de offrid i Aasterup Kircke med Worbarnit, och om enn Fredag satte Jomfrue Christendße, Dußе, Jehanne Qvastis, Gunder och hun Worbarnit neder i Frue Annes Stoell i Kirckenn och her Madtz Sognepreſt wor med dem. Bekiende hun att hunn well affuiste, att Jomfru Christendtze kom dend æderkop i dett melck till Frue Anne, och der hun icke wille æde deraff slog Jomfrue Christendtze dett bort, saa kom Dieffuelen och tog dett. Bekiende och forne. Johanne Jensis, att nar de alle erre brend som haffuer werrit med at forgiorre Frue Anne, da schulle hun fange sitt helbrede igienn, och Jomfrue Christendtze haffuer nu ingenn widere magt med dend goede Frue, for hindis konst ehr robtt med hinde. Bekiende hun widere att altt huis trolddomb de haffde brugt emod Fru Anne Bilde, dett haffuer Jomfrue Christendtze Axels Dater altid werrit i Raad och gierning med dennom, dett bad hun sig saa sant Gud till hielpe och wille dse derpaa.

Noch for oß fremblagdis enn anden Bekiendelse som enn wed Naffnn Aplonne Ibß dater Anders Guldsmedtz hustru i Aalborgh dend 29 Octobris 1619. wdi Byefougedens Ridefougedens och Slottsfougedens neruerrelse, med mange andre gott Folck deris paahor der hun schulle annamme Sachramentett, saa well som wdi Bispens, Mester Togers, och her Tommeßis paahorrelse, Bekiende hun leddig och loß wpint at saa wiitt Marrenn Kneppis och Mette Peders Daters bekiendelse om formelde, dett wor altt Sandhedt, och att der wor i Roede med dennom, som och samme tid wor medt forsamblitt i Marrenn Kneppis huus, Marren Peders dater, som nu sider offuer pompenn, Ellenn Niels Datter wed ester aae affgangenn Christenn Knudsens Quinde, enn gammell Quinde i Waare Anne eller Marren wed naffn, Jomfrue Christendtze

tze i Aalborgh, Mette i Klarup, wed Klarupsgaardt, enn Quinde i Mou Elſe wed Naffnn, Nogle aff dennom wor dode ſom ehr Gunde Wogennkarlls quinde och tow quinder haffde hiemme i Guddomb, Sidſell och Boell wed Naffnn, och haffde da dett Woxbarnn emellom dennom ſom Mette Peders Dater haffde borrenn och bekiend ſig att haffue giffuenn hinde de thow Marck derfore huormed de wille haffue forgiort Marrenn Jorgens daater, Hans Feldthuſis quinde, och Marrenn Kneppis dobte barnett, och kallett dett Marrenn, och ſtack ſaa ild i taaenn deraff, dend thid de bleff robtt dermedt. Item bekiende hun, att dend Wlycke ſom Henning Bildis barnn wederfoer, der det kom offuer dend ſualle och neder ad trappenn det onde haffde hun wiiſt ſinn dreng Raggi henn att giore Eyler Simmenſenn, fordi Eyler haffde loffuid att ſli hinde enn Zeddell igienn ſom Anders Guldſmed haffde giffuenn Henningh Bilde, och att de haffde giffuitt Eyler ett Solff Kniff-Skafft och enn Skiorte derfore och Henningh Bildis barnn kom i Weigenn for ſamme wlycke, och war alle forne. hindis Compagni och Roede wdi Raad och gierning wdi ſamme Sagh. Bekiende hun att paa Sancte Hans Afftenn, da ſiſt forledenn, der hun med ald deris Rode haffde berammitt att ſchulle mode till Jomfru Chriſtendtzis der oſter med deris Dieffler, och hun icke kunde faa ſtunder ſielff att komme derhenn, ſende hun forne. hindes Dreng Raggi oſter till de andre och ſchulle ſamtocke, altt huis de andre begierede att wille forrette, och da ehr modt hannom paa Weyen wed S. Bodels Kircke, dend pige aff Sæby, ſom da tiente Chriſtenn Stobdrub, och fordi hun da modte hannom bleff deris gierningh foruent, ſaa de inted kunde beſtille epter deriß forſett, derfor kaſte de ſamme pige dend ſkade och Siugdom paa, ſom hun haffuer, och wor de alleſammen med att giore dend pige aff Sæby dend Skade och wlycke hun haffuer. Bekiende hun ochſaa att Dorritte Jens Daather i Slottsgade wor och inde till Jomfrue Chriſtendtzis med de andre S. Hans Afftenn, dend tid dend Sæby pige bleff forgiort paa hindis helbrede, och ald dend lycke Jens Anderſenn Hals och hans Huſtrue haffuer, dett weed Dorrette beſcheedenn om altt ſammenn, dog Weſte hun well att hand haffde aff Hans Chriſtenſens locke, huilcken Dorritte haffde fliett hannom, Mens ald dend lycke der bleff ſkifft till Marrenn Kneppis, dend fick Jens Anderſenn Hals, och hans quinde, Bekiende hun, dett hindis drengh haffde ſagt for hinde, att dend tid de ſuinn wor paa wor Frue Kirckegaard, da wilde Jomfru Chriſtendtze och Dorrette, och dend degenn ſom wor hos Jomfruerne, Chri-

stenn Degens Sönn, forgiore M. Dauidtz hustru och icke hun wiste flere, der med wor, thi dett wor aff enn andenn Rode, och althid nar de ware forsamblede och skildis ad, da beholdt Jomfrue Christendtze meeste deelen alld dend lycke de haffde att schiffte. Noch bekiende hun, att de potter som bleff sonderslagenn och dend Pissenn och dend losenn som schiede wdenn for Niels Schriffuers Dor, dett bestillett Jomfru Christendtze aldsammenn, och bekiende Jomfruenn bestillitt mogett som hun icke wiste eller kunde i huffkomme, thi hun haffde althid hafft enn ond grund till Niels Schriffuer, men om hun wor aarsage till hans dod, wiste hun icke, Mens om morgenenn dette wor schiedt wdenn Niels Schriffuers dor, spurte Aplone Jomfrue Christendtze adt huad sligt schulle betyde, suarett hun att dersom de haffde pist derfor i Affstis, wilde de skide derfor i Affren, och slog dett saa henn med enn skiembtt latter och sagde dett kom hinde inthid wed. Item haffuer forne. Appellone och bekiendt, att Jomfrue Christendtze, Dorrette Jens Daather, Ellene Nelsdather och ald selschabett, dend gandsche Rode haffde offte werret forsamblett, att wille forgiore eller paafore Borgemester Hans Wandell, hans quinde eller bornn Wlycke, dog hand ingenn onde haffde giort hinde, dog maatte hun alligeuell samtocke med de andre. Derneſt i Rette lagde enn bekiendelse som enn wed Naffun Ellenn Niels Dater borgersche i Aalborge wdi Sognepresteens Raadmend och Byfougedens Paahor haffuer bekient dend 31. Augusti 1620. i Dueholms Closters Kircke som de med eigne hender till Witterlighed haffde Wnderschreffuit, liudendis eblant andett, att hun wed sex Slett enn Affrenn wor inde i Marrenn Kneppis huus, da wor forsamblid dese epterschreffne, Jomfru Christendtze, Dorrette Jens dather, Gunder Wognkarls quinde, Margrette hiullmandtz, Marrenn Peders dater ibid., och de toe qvinder wdenn byes, sammeledis dend pige Mette Peders dather, som bleff brend, och da haffde de Marrenn Kneppis mellom dennom paa gulffuit att hun schulle fode enn trolld och wille haffue forgiort Marrenn Hans Felthusis quinde, deß emedeler tid kom Peder Pouelsenn till Winduerne och robte, saa kom hun wd ad gade dotrenn, och de andre huer sinn Wey. Noch haffuer forne. Ellenn Niels daater bekiend och stadfest Aplonne Guldsmedtz bekiendelse att werre sant ord fra ord och att Jomfrue Christendtzis drengh hed Jeronimus och Dorrettes dreng Plugie, dett hun icke rettere weste. Och der hun bleff tillspurt och formanit aff Otte Skeell att hun icke schulle liuge paa nogenn, och om dette for-

forschreffne icke wor sant, da suarede hun och sagde att saa sandt som Gud schulle hielpe hinde, da wor det sant epter som forschreffuit staar, och derpaa wille hun giernne gaa till dodenn. Noch for os i Rette lagde forne. Otte Skeell femb tingsuinder, aff Aalborg byetingh dend 15. May 1620. wdgangenn, dett forste bemellendis, Peder Pouelsenn fischer i Aaleborgh att haffue wundett att S. Luciæ Afftenn 1611. der de troldquinder wore forsamblede inde till Marrenn Kneppis och hun fode dend trold, att hand da saae Jomfru Christendtze Axels dather hun och wor derinde med denuom der de brugte deris Dieffuelschab och Kogleri Karrenn Niels dather ibid. winder, att samme Afften wor der ti troldquinder wdi Marrenn Kneppes huus, som brugte trolddom, och ehr det hinde och Witterligt Jomfrue Christendtze wor med i Marrenn Kneppes huus, och hun fald samme Afftenn wdaff Marren Kneppes Dor, saa hun nogenn tid derepter laae weed sinn Sengh, Noch haffuer forne. Karrenn Niels dather bestaaed, och werrit bekiend att dett wor hindes moders klæder, som Marren Kneppis fodde dend trolld paa forne. Luciæ Afftenn, der forne. quinder wore forsamblede, Endnu winder forne. Karrenn Niels dater, att Jomfru Christendtze nogenn tid lang der epter kom till Hinde till Lauridtz Jensens Fischers i Kattesund wdi tre torsdag morgener epter hver andre, och wille haffue hinde wdi tienniste, och sagde wilt du tienne mig, da will ieg giffue dig flesch och brod, i dett sted du faar skarnn att æde som du nu gaar, saa gick hun wdi skiull wdi ett Kammer, da sagde Jomfru Christendtze, Gack i skiull for bodell och byesuend, och icke for mig. Dett andett tingsuinde Soffrenn Laursenn paa Egholm haffuer wundett med opracte fingere, att for otte aar forledenn hand laa aff dend Kolde siuge, da gick hans soster Jehanne Lauridtz daater till Jomfrue Christendtze och begierede Raad aff hinde for denne hans siuge, da sende Jomfrue Christendtze hannom sex eller siuff stocker oblatt, och brugte dennom sex eller siuff gange, och haffuer Jomfrue Christendtze staad till Wedermaalstingh och sielff bekiende for Rettenn, att dett wor ni Stocker Ablatt, som wor schreffuit nogenn bogstaffuer paa, som hun sende hannom att bruge for samme Siugdom, och schulle brende dett niende Stocke. Det tredi tingswinde Hans Wandell Jorgenn Olsenn Borgemester, Jens Andersenn Krag Diderick Grubbe, Lauridtz Jennsenn, Hans Feltthuus, Gregers Christensenn, Lauridtz Hansenn Raadmend i Aalborgh dispigeste enn och tiuge aff borgere ibid. haffuer

wundett, wed høygeste æed med opragte Fingere, att sidenn Marrenn Kneppis och Mette Peders dather for trolddom ehr brend, da ehr dett dennom wdi Gudtz sandhed fuld witterligt att forne. Jomfrue Christendtze Axels dather epterfuld ett Trolddombs Rogte, Disligeste er ochsaa wdlagt aff dennom, som haffuer lid for saadanne misgierninger. Dett fierde tingswinde, Soffrenn Jensenn Temmermand i Aalborgh haffuer wundett wed sinn høyeste eed med opracte Fingere, att Jomfrue Christendtze Axels dather war bleffuenn wreed paa hannom, och loffued att indenn andenn Dags afftenn schulle hand faae enn Dieffuelsmæd paa dend mund som hand haffde talleti de ord med, och samme dagh for afften som hand sad paa enn Dannemandtz bislagh i Aalborgh och wiste sig ingenn fare, da kom der enn Vng karll till hannom, som wor enn Kopsetter, huilckenn hand aldrig kende eller haffde seett, hand løb till hannom med enn kniff, hannom waduaaret i alle maade, och schar hannom leberne thuert offuer Munden och derepter løb sinn Kaaß for samme gierning och skade, och schylte hand forne. Jomfru Christendtze och gaff Last och klage paa hinde, att hun haffde loffuit hannom att hand schulle wederfares ondt paa hans mund, andenn Dagenn indenn Afftenn, och hun samme hindis Loffte fuld kom som hun wdloffuit haffde. Dett femte Tingswinde liudendis, Stygge Høyg lod lese och paaschriffue enn wnderschreffuenn Seddell liudendis ord fra ord som epterfolger, Epter Welbe= Styge Høgs begeringh haffuer borgemester och Raad befallett oß att gaa till Jomfrue Christendtze att giffue hinde tilkiende, huorledis Aplonne Guldsmedtz haffuer berofft hinde for troldoms gierningers bedrefft att epterſom hun tilforne haffuer och werret sigted for throlddombs bedrefft att haffue giort Eiler Brockenhusis Frue Fru Anne Bilde, att hun wille møde till mundtz med Aplonne Guldsmedtz, och sig erklere emod hindis Sigtelse, dertill suaret Jomfru Christendtze att huad dend besigtelse Wor anlangendis, om frue Anne Bilde haffuer hun erkleret sig fore, for Kongenn och Danmarckis Raad, och sagde hun wille lade Dieffuelenn møde till mundtz med Apelonne Guldsmedtz, icke haffde hun heller lougligenn besigtett hinder, for hun ehr bleffuenn dombt, men haffuer giort dett sidenn hun ehr bleffuenn dombt och pint och epter Welb. Stygge Høgh haffer ladett steffne i dag for Retten att giffue hannom suar derpaa, da haffuer Jomfrue Christendtze suarett oß som forschreffuit staar till Windisbiurd skriffuer wi woris hender her nedenn

wnder

wnder Datum Aalborg dend 19 Nouembris 1619. och haffuer der fundtz fire mendtz hender schreffuenn ynder samme seddell. ydermere haffuer Stygge Hoegh tilspurt Jomfrue Christendtze der indenn tinge for Retten, huor de breffue wor som hun wor forfuld med for hans Moderbroder daater Anne Bilde hun haffde forgiort femtenn bornn fore. Disligeste huor dend Erkleringh wor hun for samme Sag haffde sig erkleret, huortill forne Jomfru Christendtze suarett att samme Erklering och bkeffue wore hos hindis brodre, och haffuer forne. Jomfru Christendtze werrid mod alle desse tingswinder louglig kallett, och stod til Wedermaalstingh som de wdi dennom Sielff widere formelder. Endnu i Rette lagde forne. Otte Scheell ett Winde som hederlig och hoyglerd Mand M. Dauid Jensenn, Sognepreſt till wor Frue Kircke i Aaleborgh for Superintendenten offuer Windelbo Stigt thuinde prouſter och borgemeſter der i Byenn dend 16. May 1620. wdi Aalborgh latins Skoles Lectori wondett haffuer, liudendis dett forne. M. Dauid berette med opracte fingere och hoyeſte eed, der hannom aff Otte Skeel! bleff tilspurt, att dett ehr hannom wdi Gudtz Sandhed fuld witterligt, forne. Jomfrue Christendtze haffde epterfuld ett ont troldombs Rogte nu i langſommelige tid och mange Aar, ſidenn dend quinde Marrenn Kneppiß och dend pige Mette Pedersdater bleffue brende der for byenn, och att hun ochſaa haffuer werrett wdlagt for throldom aff Appelonne Guldſmidtz och Marrenn Peders dater ſom bleff retted der for Byenn, Diſligeſte want att hand tit och mange ſinde haffuer hort baade aff ſinn bedroffuede hoſtru, der hun endnu wor wed ſinn fulde fornufft ſund och weltilpas, att hun da med ſuck och graad klagede ſaadant for hannom ſaa och dett aff andre at haffuer hort, att Jomfru Christendtze ſchulle haffue loffuit hans hoſtru ont, kom aff enn Rendeſteenn ſom forne. Jomfru Christendtze lod reenſe och kaſte Wandett fra ſit Rendelob och ind paa M. Dauidtz Kaalhaffue ſaa de fattige folck der boede i deris huuße klagede for Liſebett hans huſtrue, och att hun da gick derhenn och ſagde dett maa icke ſaa werre Rendeſteennen maa haffue ſinn wanlig lob, och ſidenn bleff dett ſagt M. Dauidtz Hoſtru att Jomfru Christendtze ſtoed indenn for planckewerckett, och ſagde om forne. Eliſebett, du ſchall alligeuell faa ſcham derfor indenn enn ſtackett tid, huilckett hans huſtru ſtrax med gredende taare klagett for hannom, och ſtrax der epter Bertolomei Dag ſom dette ſkeede tilforne in Julio med forne. Rendeſteenn och epter forne. Jomfru Chriſtentzes truſſell

faltt

fallt hans hustru i dend ynkelig Siugdomb, och bleff fortagenn sinn Weed och fornufft, huilckett hun och sielff strax y begyndelsenn i sinn Siugdom ynckeligenn klagede. Ydermere haffuer forne M. Dauidt wundett, der hannom bleff tilspurt, att huis som findes i Appelonne Guldsmedtz bekiendelse som hun for hannom haffde bekiendt baade om Jomfru Christendtze och andre dett sagde hun for hannom att werre i Gudtz sandhed. Item haffuer och forne. M. Dauid wundett att forne. Jomfru Christendtze sende hannom bud om een prædikenn hand haffde for ½ aar sidenn Dominica 9. Trinitatis, om dend wrettferdig hußfougett, och rorde hand i samme sinn Predikenn, att mand schulle see till huor mand holtt huus, icke med Horer och Skoger att haffue i sitt brod, och deris pige Anne wed Niels Dygend fode sitt foster till denne Werdenn och ingenn Jordemoder hos hinde wor, huad de haffde i sinde dermed dett weed de Sielff, heremod haffuer och forne. Jomfrue Christendtze werrett steffnit och wor der tillstede och hoyeligenn benegted aldrig att haffue lert eller kund trolddom, icke heller att haffue giort eller loffuid M. Dauidtz hustrue noget ont, men dett hun sende hannom bud om hand meenthe hinde eller hindis tiuennde med dend predickenn, dett wille eller kunde hun icke benegte, som dett winde widere formelte.

Fremdeles i Rette lagde enn bekiendelse, som enn wed Naffn Marrenn Peders dather dend 1. Februarii 1620. wdi mange gott folckis Neruerrelse och paahor haffuer bekiend, att dett barnn som de haffde imellom dennom, som bleff christenett dett kallede Marrenn, och dermed wille forgiore Hans Felthusis Konne Marrenn Jørgens dather, och Jomfru Christendtze och Dorrette Jenß dather wor och med i Marrenn Kneppis Huus, der de handlede om samme barnn, ydermeere haffuer hun bekient, att dett Wreenlighed der skiede enngang for Niels Schriffuers borgermesters dor, dett haffde hun giort, wdi Jomfrue Christendtzis, Dorrette Jens Daters, Ellenne Nels Daathers och Appelonne Guldsmedtz Neruerrelse for de wille haffue Liffuid aff hannom, Noch bekiende hun, att de snarer och garnn som wor satt i Frederick Borgemesters hauge Wed Frandtz Smedtz, dett haffde Jomfrue Christendtze, och Dorrette Jens dater, Ellene Niels dater och hun sielff werrit med att giore, och wille haffue Liffuid aff hannom och berette hun att altt dette wor i sandhed och derpaa wille hun gierne doe, p. Dernest for oß i rette lagde forne. Otte Skell ett Raadhuus Winde aff

Aal-

Aalborgh Raadhuus dend 4 Julij 1617. wdgangenn, liudendis dett Frederick Skroeder och hanß hustrue Anne Galtebiergis want wed Eed med opracte fingere, att de forgangenn S. Bodels nat som wor emellom dend 16 och 17 Junij, emellom klockenn wor 10 och 11. der de laa i deris sengh, da hortte de der wor enn predickett wdi wor frue Kircke ligesom der haffde bleffuet ett barnn dobt, Johann van Mindenn som ligger till herberges hoes forne. Frederick want med opracte fingere, att samme forne. Nat Klockenn wor wed 10 slett stoed hand paa ett kammer paa Frebericks lofft, och wille klede sig aff sinne Kleder, och gaa till sengh, da saa hand wdaff Winduett da kom der nogenn Suin gaaendis offuer Kirckestentenn offuer den fiell som sider i Kirkeristenn nordenn for Kirckedorrenn, och da gick i Kirckenn enn epter andenn saa horte hand enn i kirckenn som dend predickett eller dobte ett barnn, och dett waarett well tre quinder, sidenn kom der enn aff kirckenn som enn prest och haffde enn preste lue paa och ingenn kappe, och gick wdenn for kirckenn till Offue Lunges begraffuelse och bleff der staaendis saa kom samme Suin epter wdaff kirckenn igien enn epter andenn, och satte dennom langs wd med Christen Pouelsens och Pouell Sneckers huuse, saa kom der nogenn Katte springendis offuer Kirckegaardenns stenthe och satte sig enn Katt emellom huer i tu Suinn, och de haffde samtalle med huerandre, som dett kunde haffue werrit mindischer, och emedelertid robte hand epter prestenn, och meente dett haffde werrit Her Christopher, saa gick prestenn wdaff dend stette wed Frandtz Smedz, och slog dorrenn epter sig att dett rungett, saa gick hand neder och gaff Frederick och hans hustrue dett tillkiende och wille haffue skut till dennom, eller werrett eblant dennom med enn tesack, huilckett hannom aff Frederick bleff forhindrid, som dett tingswinde widere formelthe. Fremlagdes ochsaa for oß nogenn forne. Jomfrue Christendzis Messiuer och schriffuelser, hun enn Studenter wed Naffn Niels Christenßenn haffde tillschreffuit, som wore mogitt mistenckelige wdi mange maade, tillmed fantis i samme breffue, schreffuenn att nar hand fick lest dem schulle de brendis, som samme Messiuer och forberort indeholder. Och epter slig Leylighed satte Otte Skeel wnderdanigst i Rette att epterdi forne. Jomfrue Christendtze Arels dather, wdi slige forberorte wtilborlige och wchristelige gierninger och Mißhandlinger haffuer ladett sig befinde, och der wdi for langsommelige tid sidenn haffuer werrit berogted, och aff mange atschillige Throldquinder, som for sadanne deris

Throllerie och mißgierninger icke allenneste wdi Fyenn menn och wdi Norre Jutland ehr henrettett till dode ehr bleffuen wdlagt huorpaa de och ehr gangenn till dode, Om hun icke derfore tillborligenn bor att stande till rette och att straffis paa hindis Liff. Saa ehr her for Retten indstillett forne. Jomfrue **Christendtze Axels dater**, och saadanne sinne Mißgierninger icke alldellis kunde benegte, eller dett allerringeste som hinder i saa Maader ehr bleffuenn tillagt, kunde rygge eller affbenisse, men enn stoer deell der wdaff her for Rettenn wedgangett, wnderdannigst begerrendes wi paa dett hoyeste icke med hinde wille procedere, menn Rettenn nadigst med hinde wille formilde p. Da epter forberordte leiglighed och epterdi wi befinde, att forne. Jomfrue **Christendtze Axels dater** for langsommelig tid forledenn haffuer werret berogted for trolddom, och for nogenn aar sidenn aff nogenn troldquinder i Fyen, som aff deris egen fri Willie, wnod och wtilltungenn haffuer sligt offuer hinde werritt bekient: ehr bleffuen wdlagt, att hun dennom haffuer tillkiobtt, och hun siellffuer schall haffue medwerrett slig Throlddom att bedrisfue, epterfom forne. deris bekiendelse, huor epter Tingswinde findes tagenn, widere formelder, huorpaa samme troldquinder och sidenn der de for saadann deris begangenn misgierninger ehre bleffuen henrett ehr gangen till dode, Wi och befinde att hun sidenn wdi wort land Norre Judland, aff andre Throldquinder ehr bleffuenn wdlagt, saa att hun med dennom i lige maade haffuer werrett wdi trolddombs laugh, Roede och Selschauff, throlddom att bedriffue, huilckett hinde till Aalborg byetingh, saa well som och nu her for Retten aff dennom dett seett haffuer, er bleffuen offuer bekient, Item hun haffuer och trued och loffuid gott folck omnt, huilcket och dennom epter hindis loffte ehr wederfarett, saa och med nogenn ord och character, som hun paa oblatt epter hindis egenn bekiendelse haffuer schreffuit wdi, saadann forbodenn wchristelig handell sig brugt och saaledis wdi attschillige wtillborlige maade ehr berogted och befundett, Item adschillige fortengte Messiuer, som hun Sielff med egenn hand schreffuit haffuer, som bleff for oß i Rette lagt saauellsom och aff dett skudtzmaall, hindis egenn Sognepreſt hinde giffuit haffuer, Disligeste aff andre gott folckis Kundschab och Windisbiurd nochsom bekrefftiges att hinde haffuer epterfuld ett slembt trolddombs rogte, hun ochsaa er bleffuen naffngiffuett och wdlagt aff adschillige troldquinder, som for saadanne deris Mißgierninger ere dombt till dode. Da epterdi forne. Jomfrue **Christendtze Axels dather**

wdi

wdi saadanne wgudelige och wchristelige forsett gierningh och bedrifft emod Gud och christelige Louge er befundenn och offuer wundett Gud Allermegtigste till fortornelse och alle till stoer forargelse, Da sagde wi derpaa saaledis aff for Rettenn, att hun for saadanne hendis begangne Misgierninger bor att haffue forbrut hindis adelig Stand och dignitet och straffis paa hindis Liff. p. Datum Kiobenhaffns Slot d. 9 Junii 1621.